

พุทธวิธีส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

BUDDHIST METHOD FOR PROMOTING WORK PERFORMANCE
COMPETENCY OF SCHOOL MORALITY TEACHING MONKS
IN PHRA NAKORN SI AYUTHAYA PROVINCE

ณัฐกาญจน์ ชมเชย, ธวัชชัย สมอเนื้อ, สุรียา รักษาเมือง

Natthakarn Chomchoey, Thawatchai Samornuea, Suriya Raksamuang

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: ppuynattakan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับศักยภาพการปฏิบัติงาน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธวิธี 4 ส. กับศักยภาพการปฏิบัติงาน และ 3. นำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงาน การวิจัยดำเนินการแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 200 รูป ที่ได้จากการคำนวณสูตรของทาโรยามาเน่ ด้วยแบบสอบถามที่ครอบคลุมการวัดศักยภาพ 5 ด้าน และหลักพุทธวิธี 4 ส. ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.971 และนำผลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาประกอบ การถดถอยพหุคูณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน ที่ได้เลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ด้านความรู้ และด้านทักษะ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธวิธี 4 ส. กับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R = 0.815^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสัมพันธสนา

*Received October 27, 2025; Revised November 9, 2025; Accepted November 28, 2025

ด้านสมุตตเตชนา ด้านสันตัสสนา และด้านสมาทปนา และ 3. ผู้วิจัยได้นำเสนอพุทธวิธี ส่งเสริมศักยภาพทั้ง 5 ด้าน โดยประยุกต์หลักพุทธวิธี 4 ส. เข้ากับการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ พระสอนศีลธรรมมีองค์ความรู้และสามารถอธิบายหลักธรรมได้อย่างถูกต้องชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียน (สันตัสสนา) มีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ การวางแผน การใช้สื่อและการสร้างบรรยากาศ (สมาทปนา) ตระหนักในบทบาทหน้าที่และมีความมุ่งมั่น (สมุตตเตชนา) รวมถึงมีบุคลิกภาพภายนอกที่เรียบร้อย สාරวม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน (สัมปหังสนา)

คำสำคัญ: พุทธวิธี; ศักยภาพ; การปฏิบัติงาน; พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the level of operational potentials. 2. To study the relationship between the 4 S's Buddhist methods and the operational potentials, and 3. To present Buddhist methods to promote the operational potential. The study employed a Mixed Methods. Quantitative research, data were collected from samples of 200 monks selected using Taro Yamane's formula, utilizing a questionnaire that measured potential across 5 aspects and the 4 S's Buddhist methods with a high reliability coefficient of 0.971 for the entire instrument, The quantitative data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression. The qualitative research involved in-depth interviewing 9 key informants who were monks and laypersons purposefully selected. Data were analyzed by systematic contentdescriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. The overall operational potential level of Buddhist morality-teaching monks in schools in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province was at a high level ($\bar{X} = 3.79$), with the aspects ranked from highest to lowest being: Motivation/Attitude, Personal Characteristics, Self-Concept, Knowledge, and Skills. 2. The relationship between the 4 S's Buddhist methods and the operational potentials of In-School-Morality-Teaching-Monks in Phra Nakhon Si Ayutthaya Provincial Schools was found that the 4 S's Buddhist method, by overall, had a positive relationship at a very high level. ($R = 0.815^{**}$) which was statistically significant at the 0.01 level and each aspect, had a positive relationship value at moderate level in the descending

order: Sampahansanā, Samuttechanā, Santassanā, Samatapanā, respectively, and 3. The researcher proposed Buddhist approaches to promote all 5 aspects of potential by applying the 4 S's Buddhist method to their operational duties, resulting in the monks acquiring knowledge and being able to explain the Dhamma correctly, clearly, and appropriately for the learners (Santassanā), this application further led to the development of skills in instructional management, planning, media usage, and atmosphere creation (Samatapanā), It also fostered a realization of their roles and duties and increased their determination (Samuttechanā), Additionally, it improved their external personality-being neat, composed, and serving as a good role model for the students (Sampahansanā).

Keywords: Buddhist Method; Potential; Work Performance; Morality Teaching Monks in Schools

บทนำ

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 – 2550 โดยกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์เริ่มแรกเพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปทำหน้าที่สอนศีลธรรมในสถานศึกษา และรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณนำร่องจำนวน 10,000,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระสอนธรรมที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งครอบคลุมพระสอนศีลธรรมประมาณ 600 รูป ในช่วงเริ่มต้น ต่อมาจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประชุมร่วมกัน พบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระสอนธรรมไปสอนในโรงเรียน เฉพาะที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า 48,073 รูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนวิสุทธิ ซึ่งมียุ่จำนวนมากกว่า 10,000 แห่ง กรมการศาสนา จึงได้วิเคราะห์เหตุผลและความจำเป็น พร้อมทั้งบริบทที่เกี่ยวข้องทุกด้าน และมีแนวคิดที่จะขยายจำนวนพระสอนธรรมให้เข้าไปสอนในโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศในอัตราส่วน 1 ตำบล ต่อ 1 พระสอนฯ จึงได้มีการขยายเพิ่มขึ้นอีก 4,000 รูปเป็นการนำร่อง และมีการเสนอของบประมาณกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายของพระสอนธรรม จำนวน 4,000 รูป ในอัตรา 2,000 บาทต่อเดือน ต่อรูป พร้อมทั้งค่าดำเนินการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลโครงการ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียน ได้แก่

เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา จะได้รับ และตั้งเป้าหมายเพิ่มจำนวนพระสอนธรรมให้มากขึ้นเป็น 20,000 รูป เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ตามเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2567)

ในปีพุทธศักราช 2548 – 2550 กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยหวังจะสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยพระสอนศีลธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมและศีลธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาทุกระดับต่อมาในปี พ.ศ. 2551 เมื่อจำนวนพระสอนศีลธรรมมีมากถึง 20,000 รูป คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้โอนย้ายภาระงานและงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปตั้งไว้ที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยมอบหมายให้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รับมาดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจด้าน “การบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมและชุมชน” โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนี้จึงเป็นโครงการที่ภาครัฐเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และถือเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐด้านการเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์ให้เป็นคน “เก่ง ดี มีคุณภาพ” เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์แห่งการพัฒนาคนในชาติให้มีคุณธรรมที่พึงประสงค์ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ 4 ประการ ได้แก่ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” นอกจากนี้ยังช่วยสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ และการศึกษาสงเคราะห์อีกด้วย ซึ่งในปี 2562-ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและส่วนงานของมหาวิทยาลัย และประกาศตั้ง “สำนักงานพระสอนศีลธรรม” สังกัด สำนักงานอธิการบดีขึ้นให้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยตรง (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2567)

ปัจจุบันโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นโครงการเชิงรุกที่สามารถนำกระบวนการสอนศาสนากับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสู่กลุ่มเยาวชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน โดยมีพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการอบรมสั่งสอนนักเรียนในสถานศึกษาทั่วประเทศ บทบาทหน้าที่หลักของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมี 4 ประการ ได้แก่ 1. เป็นผู้ช่วยสอนพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โดยสอนสาระการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนาตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สพฐ. 2. อบรมศีลธรรมจรรยา คือ เป็นผู้นำนักเรียนเข้าสู่การฝึกสมาธิ บริหารจิต เจริญปัญญา และทำพิธีทางพระพุทธศาสนา 3. อบรมติวเข้มธรรมศึกษา สอนหรือทบทวนธรรมศึกษาให้แก่แก่นักเรียนและผู้สนใจทั่วไปเพื่อเข้าสอบธรรมศึกษาประจำปี และ 4. สนับสนุนพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ

โดยการสอนวิชาพุทธศาสนาบูรณาการเข้าสู่วิถีชีวิตจริงให้แก่ นักเรียนชาวพุทธ คือ มีศีลสมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการตอบสนองยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2567)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีพระสอนศีลธรรมในกำกับจำนวน 18,000 รูป ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ 77 จังหวัด โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพระสอนศีลธรรมในกำกับ จำนวน 400 รูป ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา จำนวน 331 โรงเรียน และแม้ว่าจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมออกเป็น 4 ประการ แต่ภารกิจหลักก็คือการทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนและวิทยากร เพื่อให้ความรู้ด้านศีลธรรมที่ได้ผ่านการประพฤติปฏิบัติมาแล้วและนำมาเผยแพร่ให้กับเด็กเยาวชนในสถานศึกษา โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พระสอนศีลธรรมจะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และส่งเสริมศักยภาพการสอนให้สอดคล้องกับโลกปัจจุบันโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนแบบ Active Learning และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งหาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยการนำหลักพุทธวิธี 4 ส. มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงาน ให้การสอนวิชาพุทธศาสนามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยหลักธรรมที่สอดคล้องกับการนำมาปรับใช้นั้น ได้แก่ 1. สันตัสสนา คือ สอนได้แจ่มแจ้ง 2. สมာทปนา คือ สอนได้จูงใจ 3. สมุตเตชนา คือ สอนปลูกให้กล้า และ 4. สัมปหังสนา คือ สอนให้รำเริง (อง.ปญจก. (ไทย) 22/159/205) และศึกษาควบคู่กับศักยภาพการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ McClelland (1973) ได้แก่ ด้านทักษะ ด้านความรู้ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าพุทธวิธีตามหลัก 4 ส. นี้ จะช่วยส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากน้อยเพียงใด โดยผลจากการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานพระสอนศีลธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านการส่งเสริมศักยภาพ และสนับสนุนให้พระสอนศีลธรรมเป็นพลังขับเคลื่อนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเป็นต้นแบบในการส่งเสริมศักยภาพสำหรับจังหวัดอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธวิธี 4 ส. กับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรได้แก่ พระสอนศีลธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 รูป (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง พระสอนศีลธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 200 รูป ซึ่งได้คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 รูปหรือคนผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจงโดยยึดวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก ประกอบด้วย นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 3 รูปหรือคน ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูโรงเรียน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมาใช้เป็นเครื่องมือหลัก ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ, พรรษา, วุฒิการศึกษาทางโลก/เปรียญธรรม, ตำแหน่งการปกครอง, ระยะเวลาปฏิบัติงาน) ตอนที่ 2 หลักพุทธวิธี 4 ส. (4 ด้าน 12 ข้อ) ตอนที่ 3 ศักยภาพการปฏิบัติงาน (5 ด้าน 15 ข้อ) ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และได้ทำการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ

ใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจริง ผลการทดสอบพบว่า เครื่องมือมีความเชื่อมั่น (Cronbach's α) อยู่ที่ 0.971

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 คำถามถามเกี่ยวกับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และตอนที่ 3 คำถามถามเกี่ยวกับหลักพุทธวิธี 4 ส. ซึ่งได้รับการตรวจสอบด้านเนื้อหาและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเช่นกัน เพื่อรับรองคุณภาพของข้อมูลและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพระสอนศีลธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 200 รูป และสามารถรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนได้ครบถ้วนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนที่แจก

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบ ก่อนนำข้อมูลที่ได้มาถอดความ และสังเคราะห์สาระสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่เหมาะสมกับงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ โดยนำสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาใช้ประกอบกับการวิเคราะห์เชิงอนุมานผ่านเทคนิคการถดถอยพหุคูณ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และตีความสาระสำคัญจากข้อมูลสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

1. ระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

ที่	ศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ด้านทักษะ	3.61	0.66	มาก
2.	ด้านความรู้	3.67	0.66	มาก
3.	ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง	3.71	0.69	มาก
4.	ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล	3.93	0.66	มาก
5.	ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ	4.03	0.69	มาก
ภาพรวม		3.79	0.58	มาก

จากตารางดังกล่าว พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความเห็นต่อศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.69) รองลงมา ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.66) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69) ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.66) และด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$ S.D. = 0.66) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธวิธี 4 ส. กับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ สรุปได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธวิธี 4 ส. กับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ศักยภาพการปฏิบัติงานของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ตัวแปรตาม				
		1. ด้านทักษะ	2. ด้านความรู้	3. ด้านความคิดเห็น เกี่ยวกับตนเอง	4. ด้านบุคลิกลักษณะ ประจำตัวของบุคคล	5. ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ
ตัวแปรอิสระ						
หลักพุทธวิธี 4 ส.						
1. สันถัสสนา คือสอนได้แจ่มแจ้ง	.722**	.815*	.703**	.717**	.727**	.712**
2. สมาทปนา คือสอนได้ตั้งใจ	.717**	.635**	.626**	.625**	.656**	.553**
		.574**	.567**	.672**	.659**	.600**

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธวิธี 4 ส. กับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ต่อ)

คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ตัวแปรตาม				
		1. ด้านทักษะ	2. ด้านความรู้	3. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง	4. ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล	5. ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ
ตัวแปรอิสระ						
3. สมุดตเตชนา คือสอนปลูกใจให้กล้า	.732**	.642**	.674**	.638**	.617**	.569**
4. สัมปหังสนา คือสอนให้ร่าเริง	.749**	.667**	.700**	.670**	.620**	.556**

จากตารางดังกล่าว พบว่า หลักพุทธวิธี 4 ส. โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในระดับมาก ($R = .815^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสัมปหังสนา คือ สอนให้ร่าเริง มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .749^{**}$) รองลงมาคือ ด้านสมุดตเตชนา คือ สอนปลูกใจให้กล้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .732^{**}$) ด้านสันทิสสนา คือ สอนได้แจ่มแจ้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .722^{**}$) และด้านสมาทปนา คือ สอนได้จูงใจ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับปานกลาง ($R = .717^{**}$) ตามลำดับ

3. พุทธวิธีเพื่อส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผลจากการนำหลักพุทธวิธี 4 ส. ได้แก่ สันทิสสนา คือสอนได้แจ่มแจ้งสมาทปนา คือ สอนได้จูงใจ สมุดตเตชนา คือ สอนปลูกใจให้กล้า และสัมปหังสนา คือ สอนให้ร่าเริง เข้ามาประยุกต์กับการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดศักยภาพการปฏิบัติงาน โดยทำให้พระสอนศีลธรรมมีองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี สามารถอธิบายหลักธรรม คำสอน และแนวทางปฏิบัติได้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับความเข้าใจของผู้เรียน ทำให้การเรียนพระพุทธศาสนามีความหมายและเข้าถึงจิตใจของผู้เรียน โดยผ่านทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้านหลักธรรมและประสบการณ์ชีวิตอย่างเหมาะสม เข้าใจง่าย และเข้าถึงใจผู้เรียน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เช่น การวางแผนการสอน การใช้สื่อการสอน และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมคุณธรรมในห้องเรียน ตระหนักในบทบาทพระสอนศีลธรรม ปลูกความศรัทธาและความมั่นใจในบทบาทหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พร้อมทั้งแสวงหาศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

พระสอนศีลธรรมจะต้องมีบุคลิกภาพภายนอกเรียบร้อยสงบ ส้ำรวม และเหมาะสมสมรูป เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และพัฒนาปรับปรุงการสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพและเข้าถึงผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกข้อเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ และด้านต่ำสุด คือ ด้านทักษะ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ปลูกฝังความศรัทธาและความภาคภูมิใจในบทบาทการสอนศีลธรรม ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก เช่น การมอบโล่เกียรติคุณ ด้านรองลงมา คือ ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล ส่งเสริมให้มีบุคลิกภาพเรียบร้อย ส้ำรวมตามสมณสาธูป เป็นแบบอย่างที่ดี อันดับ 3 คือ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง สร้างความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ ความภาคภูมิใจ และความมั่นใจ รวมถึงการแสวงหาความรู้ และกลยุทธ์การสอนเพิ่มเติม อันดับ 4 คือ ด้านความรู้ ส่งเสริมให้มั่นทบทวนองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา สามารถถ่ายทอดหลักธรรมได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับผู้เรียน ด้านต่ำสุด คือ ด้านทักษะ ส่งเสริมทักษะการถ่ายทอดหลักธรรมและประสบการณ์ชีวิตที่เหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย เข้าถึงใจผู้เรียน และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง รวมถึงทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ เช่น การวางแผนการสอน การใช้สื่อหลากหลาย และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีองค์ความรู้พระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง สามารถอธิบายหลักธรรมและแนวทางปฏิบัติได้ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ชีวิตอย่างเข้าใจง่าย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง พร้อมทั้งมีทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อ วางแผนการสอน และสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมคุณธรรม นอกจากนี้ ต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีความศรัทธาและมุ่งมั่นเผยแผ่พระพุทธศาสนา แสวงหาความรู้เพิ่มเติม และพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีบุคลิกภาพสงบ ส้ำรวมเหมาะสมสมรูป เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ จันทูปโม และคณะ (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า พบว่า ด้านบุคลิกภาพด้านเจตคติ ด้านความรู้ และด้านทักษะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การที่ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คณะสงฆ์มีความเข้มแข็งและมีจริยวัตรที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ธนาภรณ์ บุญทอง (2561) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษา กองสถานที่ ยานพาหนะ และรักษาความปลอดภัย สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี พบว่า ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัว บุคคล และด้านแรงจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสนับสนุนว่าการพัฒนาสมรรถนะของ บุคลากรมีผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของหน่วยงาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธวิธี 4 ส. กับศักยภาพการปฏิบัติงานของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกใน ระดับมาก ($R = 0.815^{**}$) แสดงให้เห็นว่า ยิ่งพระสอนศีลธรรมประยุกต์ใช้หลัก 4 ส. ได้ดีเท่าไร ศักยภาพการทำงานก็จะยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังสามารถนำหลักพุทธวิธี 4 ส. สอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา รักษาแก้ว และคณะ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง พุทธนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า องค์ประกอบ ในหลักพุทธวิธี 4 ส. เช่น สัมปหังสนา (การรับรู้และเห็นคุณประโยชน์ของการสื่อสาร) สมุตเตชนา (ความกล้าและกำลังใจในการสร้างเครือข่าย) และสันทัสสนา (การจัดการ ข้อมูลอย่างชัดเจน) สามารถทำนายการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ถึงร้อยละ 65.8 โดยด้านสัมปหังสนา มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลัง ของการสื่อสารตามหลักพุทธวิธีในการขับเคลื่อนงานให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของพระมหาสุพัฒน์ นนทปถิโย (ศรียอด) และคณะ (2563) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1 พบว่า หลักธรรมตัวแปร ไตรสิกขาได้รับอิทธิพลทางตรงจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการ พัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ (ซึ่งเทียบเคียงได้กับหลักพุทธวิธี 4 ส.) เป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ตระหนักในบทบาทหน้าที่และมีความ มุ่งมั่น (สมุตเตชนา) รวมถึงมีบุคลิกภาพภายนอกที่เรียบร้อย สාරวม เป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้เรียน (สัมปหังสนา)

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการนำหลักพุทธวิธี 4 ส. มาประยุกต์ เข้ากับการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้านของศักยภาพ ดังนี้ 1. ด้านทักษะ ส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรม มีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ การวางแผน การใช้สื่อ และการสร้างบรรยากาศ (สมาทปนา) 2. ด้านความรู้ เน้นให้พระสอนศีลธรรมมีองค์ความรู้และสามารถอธิบาย หลักธรรมได้อย่างถูกต้องชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียน (สันทัสสนา) 3. ด้านความคิดเห็น เกี่ยวกับตนเอง พระสอนศีลธรรมต้องศีลธรรม มีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ การวางแผน การใช้สื่อ และการสร้างบรรยากาศ (สมาทปนา) 4. ด้านบุคลิกลักษณะ ประจำตัวของบุคคล ส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมมีบุคลิกภาพภายนอกที่เรียบร้อย สාරวม

เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน (สัมปหังสนา) 5. ด้านแรงจูงใจ/เจตคติ ปลุกฝังศรัทธาและความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ สร้างความมุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเสริมแรงจูงใจจากทั้งภายในและภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเทพ ปิยสีโล (พืงทองคำ) (2565) ที่วิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาวัดวังม่วง ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า การเผยแผ่ธรรมะที่มีประสิทธิภาพมีอยู่ 2 วิธี คือ 1. ทางกายภาพ (ปฏิบัติให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้พอ) และ 2. ทางวาจา (บรรยายธรรมด้วยหลักพุทธลีลา 4 ส.) ซึ่งยืนยันว่าหลัก 4 ส. เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดหลักธรรมให้เข้าถึงผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ และคณะ (2566) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร พบว่า การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง บุคลิกลักษณะ และแรงจูงใจ ล้วนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการศึกษา เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ตั้งแผนภาพสังเคราะห์องค์ความรู้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ หลักพุทธวิธี 4 ส. และหลักการของศักยภาพการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลทำให้เกิดศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสามารถอธิบายรายละเอียดของภาพได้ดังต่อไปนี้

1. หลักพุทธวิธี 4 ส. คือ ด้านสันตสนา คือ สอนได้แจ่มแจ้ง มุ่งส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมมีการสอนอย่างแจ่มชัด เห็นภาพ เข้าใจง่าย เป็นรูปธรรม ด้านสมาทปนา คือ สอนได้จริง มุ่งส่งเสริมการสอนศีลธรรมเชิงจิตวิทยาที่เข้าถึงและจูงใจผู้เรียน และปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามและเชื่อมั่นในหลักธรรม ด้านสมุตเตชนา คือ สอนปลูกใจให้กล้า มุ่งส่งเสริมการสอนให้มีความพยายาม เสริมความมั่นใจให้ผู้เรียนปฏิบัติตามหลักธรรม และด้านสัมปัทสนา คือ สอนให้รู้จริง มุ่งส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน ง่าย เพื่อกระตุ้นพลังและความสนใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยายิ่งขึ้น

2. ศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อได้รับการส่งเสริมดังกระบวนการข้างต้นแล้ว ส่งผลให้มีศักยภาพในด้านต่างๆ ดังนี้คือ ด้านทักษะ พระสอนศีลธรรมมีทักษะในการสอนศีลธรรม โดยสามารถถ่ายทอดหลักธรรมอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ใช้สื่อหลากหลาย ด้านความรู้ มีองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและหมั่นทบทวนอยู่เสมอ เพื่อถ่ายทอดหลักธรรม ให้เหมาะกับผู้เรียนใช้ได้จริง ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ภาควิไมใจ ปลูกศรัทธาและความมั่นใจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พร้อมแสวงหาความรู้ต่อเนื่อง ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล มีบุคลิกภาพเรียบร้อย ส่ารวม เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ และด้านแรงจูงใจ/เกิดความศรัทธาและความภาควิไมใจในบทบาทหน้าที่ เสริมแรงจูงใจจากทั้งภายในและภายนอก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมปฏิบัติตาม หลักพุทธวิธี 4 ส. ด้านสันตสนา คือ สอนได้แจ่มแจ้ง เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถสอนได้อย่างแจ่มแจ้งเห็นภาพ หรือเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม และด้านสมุตเตชนา คือ สอนปลูกใจให้กล้า เพื่อสร้างทักษะและเทคนิคในการสอนที่สร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรค

2. สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานด้านทักษะ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมมีทักษะในการจัดการองค์ความรู้ และวางแผนการสอนศีลธรรม ที่มีประสิทธิภาพ

3. สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรม ส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานด้านความรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ความรู้ในการสอนศีลธรรมได้อย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานด้านทักษะ โดยส่งเสริมพระสอนศีลธรรมให้มีทักษะในการจัดการองค์ความรู้ และวางแผนการสอนศีลธรรมอย่างเป็นระบบ

2. สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานด้านความรู้ และด้านแรงจูงใจ/เจตคติ โดยส่งเสริมพระสอนศีลธรรมให้มีการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ในการสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างแรงบันดาลใจ ให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล โดยส่งเสริมพระสอนศีลธรรมให้มีความรู้ ความสามารถและปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ พร้อมทั้งมีความเพียรพยายามในการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและมีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการส่งเสริมศักยภาพด้านทักษะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ควรศึกษาการนำเอาหลักธรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ควรศึกษาศักยภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดอื่น ๆ หรือในภูมิภาคอื่น เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการสอนศีลธรรมที่เป็นให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธนาภรณ์ บุญทอง. (2561). *การพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษา กองสถานที่ ยานพาหนะ และรักษาความปลอดภัย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปนัดดา รักษาแก้ว และคณะ. (2564). พุทธนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 93–106.
- พระครูสังฆรักษ์ปรีชา ฐิตญาโณ และคณะ. (2566). การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(5), 262–276.
- พระเทพ ปิยสีโล (พิงทองคำ). (2565). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาวัดวังม่วง ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(2), 111–121.
- พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ จนุบุโอม และคณะ. (2566). การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(6), 120–133.
- พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ (ศรียอด) และคณะ. (2563). การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(2), 29–35.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2567). *คู่มือประกอบการประเมิน แผนพัฒนาสำนักงานพระสอนศีลธรรม*. สืบค้น 25 สิงหาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/ErBlk>
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1–14.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.